



Utrecht, 16 april 2021

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. Informatuur Herman Tjeenk Willink
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

KNMG
Mercatorlaan 1200
Postbus 20051
3502 LB Utrecht

088 - 440 42 03
directiesecretariaat@fed.knmg.nl

Onderwerp

*Oproep van de Agenda voor de Zorg voor regeerakkoord:
neem een brede investeringsagenda op voor preventie, zorgprofessionals
en digitalisering in de zorg*

Geachte heer Tjeenk Willink,

De gezondheidszorg vraagt de volle aandacht van het komende Kabinet. De uitdagingen waar het Kabinet zich voor ziet gesteld zijn fors. Door de vergrijzing, bevolkingsgroei en nieuwe behandelmethoden neemt het beroep op de zorg toe. Tegelijkertijd neemt de beroepsbevolking af.

De partijen van de Agenda voor de Zorg staan klaar om samen met het Kabinet de schouders onder deze uitdagingen te zetten. Dat vraagt veel van onszelf en van elkaar.

Het is van belang dat er de komende periode door het Kabinet aan twee kanten wordt geïnvesteerd. Zowel in preventie, om de toename van chronische aandoeningen terug te dringen en de mentale en fysieke weerbaarheid van mensen te versterken. Als in de zorg zelf: door te investeren in zorgprofessionals, mantelzorgers, vrijwilligers en te investeren in digitale middelen die het voor mensen makkelijker maken zorg te gebruiken, en tegelijkertijd de druk op de zorg kunnen verlichten. De vraag naar cure en care zal namelijk ondanks preventieve maatregelen blijven toenemen.

Wij roepen het nieuwe kabinet daarom op om een brede investeringsagenda voor de zorg op te nemen in het regeerakkoord, en te investeren in 1. preventie 2. zorgprofessionals en 3. digitalisering.

Investeringsagenda zorg & sociale domein

Wij realiseren ons dat het bevorderen van een gezonde samenleving vraagt om samenspel tussen zorg en welzijn. Dat het hierbij niet alleen gaat om het goed inrichten van de zorg, maar ook om het verbinden van het medische en het maatschappelijke domein. Voor de investeringsagenda richten we ons vanuit onze expertise op zorg, waarbij een goede samenwerking met het sociale domein noodzakelijk is. Want een goed huis, voldoende inkomen, een passende opleiding of een leuke baan, zijn minstens zo bepalend voor een goede gezondheid als een goede arts, een werkzame behandeling en een gezonde maaltijd.

1. Preventie: domein overstijgende samenwerking noodzakelijk

Een investeringsprogramma in de zorg start met een stevige agenda voor meer preventie. Een goed preventief beleid helpt de zorglast voor de patiënt te verminderen en de druk op de gezondheidszorg te verlagen. Een goede indicatie voor geslaagd preventiebeleid is ook in welke mate mensen goed kunnen deelnemen in de samenleving. Daarnaast heeft de coronapandemie wederom aangetoond hoe belangrijk preventieve maatregelen kunnen zijn bij de preventie van infectieziekten.

Ongezonder gedrag is verantwoordelijk voor bijna 20 procent van de ziektelast¹. Een ongezond binnen- en buitenmilieu veroorzaakt 4 procent van de ziektelast, met luchtverontreiniging als de belangrijkste oorzaak. Ook een gezonde werksituatie is van belang. 5 procent van de ziektelast is arbeid gerelateerd. Bovendien speelt ook de sociaal-economische status een rol². Hoogopgeleide mensen leven langer en ervaren meer jaren in goed ervaren gezondheid.

Door het tijdig bijsturen van leefstijl en het verkleinen van de sociaal-economische verschillen is een enorme gezondheidswinst te behalen. Dit levert enorme maatschappelijke baten op: door het beïnvloeden van de zorgvraag, door mensen langer werkzaam te houden, door mensen langer maatschappelijk te laten participeren en door mensen te behouden voor mantelzorg en verenigingsleven.

Preventie speelt ook een belangrijke rol in de zorg voor ouderen, waar bijvoorbeeld met preventieve maatregelen het prettig thuiswonen kan worden verlengd. En het kan bijvoorbeeld door mentale weerbaarheid te versterken helpen de druk op de geestelijke gezondheidszorg te verminderen. Een inclusieve samenleving, waarin mensen met een beperking niet worden uitgesloten, maar juist volop mee kunnen doen waar het gaat om wonen, werken en welzijn heeft een preventief effect op de inzet van professionele zorg. Dit is onder meer voor de 1,2 miljoen mensen met een lichte verstandelijke beperking van groot belang.

De partijen van de Agenda voor de Zorg constateren dat er sprake is van een forse onderinvestering in preventie. Hiervoor wordt op jaarbasis slechts 70 miljoen vrijgemaakt uit de Rijksbegroting, terwijl het gehele budget voor zorg en welzijn meer dan 100 miljard euro per jaar is. We pleiten ervoor dat in de toekomst substantieel meer geld geïnvesteerd wordt in preventie. Op die manier kan de kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid van zorg in de toekomst worden veiliggesteld. Niet alleen in de zorg, maar juist ook in andere sectoren/ministeries die invloed hebben op een gezonde leefomgeving, toegang tot gezonde voeding en schone lucht. Wij zijn ons ervan bewust dat investeren in preventie durf en een langetermijnvisie van 20 jaar vraagt, omdat deze pas op langere termijn renderen. Volgens de partijen van de Agenda voor de Zorg is er zelfs een twintigjarige investeringsprogramma nodig om de paradigma verandering mogelijk te maken.

Preventie van zorg begint in de thuissituatie. Voor een goed preventief beleid zijn daarom investeringen in het sociaal domein nodig. De partijen van de Agenda voor Zorg pleiten voor een domein overstijgend preventiebeleid waarbij samenwerking tussen het sociale- en zorgdomein wordt ondersteund. Dit vraagt ook om goede meerjarige financiering over de schotten van zorg heen. Bij preventie gaat de kost voor de baat uit. Bijzonder aandacht is dan ook gevraagd voor het realiseren van voorfinanciering.

De partijen van de Agenda voor Zorg pleiten voor:

- Een brede en lange termijn preventiestrategie voor 20 jaar gericht op wonen, mentale en fysieke weerbaarheid, armoedebestrijding en aanpak van schulden voor kwetsbare groepen uit te werken. Nauwe samenwerking tussen care en cure is hierbij essentieel. Hierbij dient ook aandacht te worden besteed aan onderwijs, sport en voldoende geschikte woningen voor kwetsbare groepen. Zet in op een integrale aanpak van zorg, wonen en werk.
- Financiële en regelruimte voor zorgaanbieders en GGD 'en om te investeren in preventie. Door het opzetten van investeringsprogramma's en structurele financiering.
- Ruimte voor onderzoek en wetenschap in het kader van preventie. Door een continu lerend systeem te creëren kan preventief beleid worden geïnitieerd en gestimuleerd.
- Maak geestelijke verzorging nog toegankelijker. Veel sociale problematiek hangt samen met niet-medische zingevingsvragen en deze vorm van laagdrempelige zorg kan helpen in preventie.
- Passende maatregelen en wetgeving om het gebruik van ongezonde producten (tabak, alcohol en voedingsmiddelen met veel vet en suiker) terug te dringen.
- Investeringen in de sociale basis van burgers en dit financieel mogelijk te maken bij gemeenten.

¹ <https://www.rivm.nl/nieuws/onze-toekomstige-volksgezondheid-gezond-ouder-maar-ook-grote-maatschappelijke-opgaven>

² <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/gezonde-levensverwachting/cijfers-context/huidige-situatie#!node-gezonde-levensverwachting-bij-geboorte-naar-opleiding>

- Maak preventie integraal onderdeel van de ketenzorg. Leefstijlgeneeskunde moet onderdeel zijn van behandeltrajecten in de ketenzorg. Het helpt complicaties te voorkomen, herstel te bespoedigen en terugval te voorkomen.
- Overbrug de versnippering van preventie; veranker preventie en de verantwoordelijkheid daarvoor, in overleg met betrokken veldpartijen, duidelijker in diverse wetgeving. Denk hierbij onder andere aan de wet publieke gezondheid, de zorgwetten, de Jeugdwet en de fysieke omgeving (Omgevingswet).
- Ruimte voor zorgverzekeraars, zorgkantoren, gemeenten en GGD'en om in de regio's domein overstijgend te kunnen investeren en te experimenteren. Bijvoorbeeld door preventieprogramma's op wijk- en buurtniveau mogelijk te maken en gezond gedrag te stimuleren.
- Het stimuleren van werkgevers om te investeren in goed en inclusief werkgeverschap en gezond gedrag van werknemers.
- Het versterken van de infrastructuur voor publieke gezondheid en de consultatiefunctie van de GGD voor alle leeftijdsgroepen.
- Maak werk van een organische overgang in zorg voor minderjarigen die meerderjarig worden, door de harde leeftijdsgrens van 18 af te schaffen in de Jeugdwet, zoals geregeld in de Noorse Jeugdwet
- Investeer in goede jeugdzorg zodat jonge generaties een goede start hebben en daar hun hele leven van profiteren in termen van goede fysieke en mentale gezondheid
- Stimuleer en borg het bevorderen van preventie via samenwerkingsagenda's met draagkracht, zoals het landelijke Preventieakkoord en regionale preventieallianties. Maar verbind het thema preventie ook binnen andere domeinen van overheidsbeleid, zoals de Woonagenda, waar leefbare wijken en een gezonde leefomgeving worden verweven met de bouwopgave.

2. Zorgprofessionals: werkplezier & salaris

Zorgprofessionals vormen het hart van de zorg. 1,25 Miljoen medewerkers staan dagelijks klaar om de patiënt de best mogelijke zorg te bieden. De druk op zorgmedewerkers is echter groot. Doordat de vraag naar zorg in de komende jaren stijgt neemt ook de druk op de medewerkers toe. Bovenop de 1,25 miljoen werknemers die nu in Nederland in de zorg werken, zijn de komende 20 jaar zo'n 700.000 extra werknemers nodig als we dezelfde zorg willen blijven verlenen als nu. Daarnaast ligt er een zware last op de schouders van mantelzorgers en vrijwilligers. Dat moeten en kunnen we anders organiseren.

Om de druk op de zorgmedewerkers te verlagen en het werkplezier te verhogen is daarom actie nodig op meerdere vlakken. De partijen van de Agenda voor de Zorg vragen u hier samen met ons in op te trekken. Naast het aantrekken van nieuwe medewerkers, is het belangrijk om de werkdruk te verlagen om te voorkomen dat zorgmedewerkers de zorg te snel weer verlaten. Zorgmedewerkers zijn nu tot wel 40 procent van hun tijd kwijt aan administratieve lasten. Hier is een grote winst te behalen door bijvoorbeeld het beter inzetten van digitale middelen, arbeidsbesparende technologie en het verminderen van de administratieve lasten.

Het vergroten van het werkplezier vraagt om samenwerking tussen alle partijen in de zorg. De overheid kan deze samenwerking stimuleren door het op nationaal niveau vrijmaken van extra middelen voor tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang, vervoer naar het werk en huisvesting; en door ruimte te maken voor ondersteuning van medezeggenschap en persoonlijke ontwikkeling van medewerkers. Om de instroom van medewerkers in de zorg te vergroten is het van belang de loopbaanperspectieven te vergroten en het lopen van stages in aantrekkelijker te maken.

In het afgelopen jaar is door alle politieke partijen waardering uitgesproken voor het werk voor de medewerkers in de zorg. En terecht. Zorgverleners leveren dagelijks een enorme prestatie en vormen het fundament van onze welvaartsstaat. De partijen van de Agenda voor de Zorg roepen u op om uw woordelijke waardering om te zetten in financiële ruimte om betere arbeidsvoorwaarden en een beter salaris te realiseren voor specifieke beroepsgroepen in de zorg.

De partijen van de Agenda voor Zorg pleiten voor:

- Stimuleer een leven lang leren voor medewerkers in de zorg. Ondersteun de sector medewerkers te behouden door ondersteuning van werkdrukverlichting, het bieden van goede loopbaanperspectieven in de zorgsector en ontwikkelmogelijkheden met een passende beloning.

- Zet de woordelijke waardering van zorgmedewerkers om in structurele ruimte voor financiële waardering van voor specifieke beroepsgroepen in de zorg. Geef zorgaanbieders de slagkracht om (bovenop en met behoud van de ova-systematiek) blijvend te investeren in goede arbeidsvoorwaarden.
- Maak het lopen en aanbieden van stages in zorginstellingen nog aantrekkelijker. Realiseer een kostendekkende bekostiging van stageplekken.
- Stimuleer dat zorgmedewerkers worden beloond voor meer uren door een positief fiscaal beleid. Voorkom dat medewerkers bij grotere contracten of extra uren terugvallen in hun inkomen door een achteruitgang in bijvoorbeeld toeslagen of tegemoetkoming van de kinderopvang.
- Verbeter de voorwaarden voor werkondersteuning, medezeggenschap en betrokkenheid van de zorgmedewerkers door ruimere financiële armslag te bieden ter vergroting van de aantrekkelijkheid van een carrière in de zorg. Onderdeel van meer werkplezier gaat om invulling geven aan "samen beslissen" door meer tijd voor de patiënt te kunnen nemen.
- Stimuleer trajecten die er op gericht zijn om administratieve druk in de zorg te verlichten. Geef de professional de ruimte voor professionele autonomie en verlaag waar mogelijk de lastendruk en de rapportagedruk vanuit de vele toezichthouders in de zorg.
- Maak het makkelijker voor medewerkers om sectoroverstijgend bij verschillende zorgorganisaties te werken.
- Verbeter de voorwaarden en faciliteiten om als mantelzorger of vrijwilliger aan de slag te gaan.

3. Digitalisering: digitale zorg en gegevensuitwisseling

De wereld digitaliseert razendsnel. Ook binnen de zorgsector zien we dat de inzet van digitale middelen de zorg voor patiënten kan vergemakkelijken en verbeteren. Om te voldoen aan de zorgvraag van morgen is vernieuwing en inzet van digitale middelen noodzakelijk.

De zorgsector is dan ook al volop bezig om de kansen van bijvoorbeeld e-health toe te passen. Dankzij digitalisering kan bijvoorbeeld zorg dichtbij de patiënt worden geleverd door online contact tussen zorgverlener en patiënt en telebegeleiding. Ook is digitalisering essentieel om de juiste zorg op de juiste plek mogelijk te maken. Bovendien helpen gegevensuitwisseling en datagebruik de professionals en patiënten bij diagnostiek en behandeling.

Op veel plekken in de zorg zien wij de meerwaarde van digitalisering. In plaats van een polibezoek heeft de patiënt vaker de mogelijkheid om thuis via de digitale weg met de zorgverlener af te spreken. Patiënt en zorgprofessional dienen samen te beslissen over het gebruik van digitale zorg. Waarbij goede faciliteiten een randvoorwaarde zijn.

De partijen van de Agenda voor de Zorg willen ervoor zorgen dat vernieuwing vanaf de werkvloer volop wordt gefaciliteerd, zodat we kunnen waarborgen dat digitalisering op een zorgvuldige manier gebeurt. Hierbij gaat het om het benutten van kansen maar ook om het behouden van ruimte voor mensen die minder digitaal vaardig zijn. Hierbij doen wij een beroep op het kabinet om heldere kaders te scheppen met de sector waarin deze digitaliseringslag moet plaatsvinden en te investeren in digitalisering via investeringsfondsen.

De partijen van de Agenda voor Zorg pleiten specifiek voor:

- Patiënten en zorgverleners moeten kunnen vertrouwen op een gedragen systeem van data uitwisseling, waarbij alle privacy en veiligheidseisen zijn geborgd. Definieer waaraan instellingen, leveranciers en systemen aantoonbaar moeten voldoen.
- De zorgsector maakt een omslag naar hybride zorg, waarbij patiënten en zorgverleners volwaardig gebruik kunnen maken van digitale zorg waar dat de zorgverlening ten goede komt. Uiteraard is de inzet van digitale zorg afhankelijk van de situatie, wens en zorgvraag van de patiënt. Patiënten en zorgverleners beslissen samen over de inzet van digitale zorg. Wij vragen het nieuwe kabinet de juiste randvoorwaarden creëren om digitale zorg volwaardig onderdeel te maken van de zorgverlening in alle sectoren.
- Bevorder dat de gegevenssystemen van de verschillende zorgaanbieders op elkaar aansluiten. Ga over tot de invoering van het wettelijk landelijk kader van elektronische gegevensuitwisseling.
- Maak zorgaanbieders niet afhankelijk van één leverancier van digitale systemen. Verplicht leveranciers daarom gebruik te maken van een door de overheid vastgestelde samenhangende set afspraken van open standaarden en -systemen.

- Faciliteer patiënt en professional om optimaal gebruik te kunnen maken van digitale zorg zodat mensen zorg dichtbij huis kunnen ontvangen. Een randvoorwaarde voor succesvolle implementatie van digitale zorg betekent dat zorgprofessionals beschikken over de juiste faciliteiten.
- Investeren in (na)scholing gericht op digitale vaardigheden van zorgmedewerkers in curatieve en langdurige zorg en in sociaal domein is noodzakelijk en onderdeel van een levenlang leren.
- Investeer voor de langdurige (verblijfs)zorg in digitalisering en andere technologie zodat mensen met een beperking beter in staat zijn hun eigen leven te leiden. Borg dat de zorg toegankelijk blijft door ook aandacht te hebben voor mensen met minder gezondheidsvaardigheden en digitale vaardigheden, en volg daarbij de in het VN verdrag handicap vastgelegde uitgangspunten.
- Zorg dat digitale toepassingen gebruiksvriendelijk zijn, zodat ook mensen met weinig digitale vaardigheden er gebruik van kunnen en willen maken.
- Stel in de komende jaren een investeringsbudget beschikbaar voor de digitalisering in de zorg buiten de kaders ter dekking van lopende uitgaven.
- Borg een goede financiering van de verleende digitale zorg voor zorgaanbieders. Voorkom dat het gebrek aan financiële ruimte het verlenen van digitale zorg in de weg staat.
- Voor een soepeler samenwerking, voor een adequate gegevensuitwisseling en voor de vergroting van de inzet van digitale hulpmiddelen moeten de bestaande juridische belemmeringen uit de weg worden geruimd; bijvoorbeeld rond de toestemmingsvereisten. Er moet goed evenwicht komen tussen de mogelijkheden voor gegevensuitwisseling voor een goede en verantwoorde zorg en de bescherming van de privacy. Dat is in het belang van patiënten en zorgverleners.

Met vriendelijke groeten,

namens de Agenda voor de Zorg:

ActiZ, GGD GHOR, Ieder(in), KNMG, Ineen, KBO-PCOB, KNOV, Federatie Medisch Specialisten, de Nederlandse GGZ, NFU, NVZ, Patiëntenfederatie Nederland, ZN, VGN en V&VN

René Héman, arts M&G, bedrijfsarts
voorzitter



Jacobine Geel
voorzitter

